

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ПСИХОЛОГІЯ АБІЛІТАЦІЇ ТА ПАЛІАТИВНА ПСИХОЛОГІЯ
підготовки бакалавра

Луцьк 2026

Силабус освітнього компонента «Психологія абілітації та паліативна психологія»
підготовки бакалавра.

Розробник: Кордунова Наталія Олександрівна, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної
програми «Бакалавр психології»

Мудрик А. Б.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 6 від 28 січня 2026 р.

Завідувач кафедри:

проф. Гошовський Я. О.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента за навчальним планом 2025 року
Денна форма здобуття освіти		Вибіркова
Кількість годин/кредитів – 150 / 5		Рік навчання <u> 2 </u>
		Семестр <u> 3-ий </u>
		Лекції <u> 10 </u> год.
		Практичні (семінарські) <u> 20 </u> год. Лабораторні <u> </u> год. Індивідуальні <u> 0 </u> год.
		Самостійна робота <u> 110 </u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Консультації <u> 10 </u> год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

ПП Кордунова Наталія Олександрівна

Науковий ступінь – кандидат психологічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Контактна інформація:

Адреса: м. Луцьк, вул. Винниченка 30а, каб. 16

Телефон +380506788227;

e-mail: Kordunova.Natalija@vnu.edu.ua, Natalia300619701@gmail.com

<https://vnu.edu.ua/uk/structure/kordunova-nataliya-oleksandrivna>

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Силабус вибіркового освітнього компонента «Психологія абілітації та паліативна психологія» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня. В освітньому компоненті (ОК) представлено теоретико-методологічні та практичні засади психологічних факторів, які впливають на психофізичний розвиток зростаючої особистості.

Одним із наслідків ускладнення соціальних, екологічних, економічних, політичних та інших ситуацій, процесу швидкої зміни суспільства є бурхливе зростання кількості та різноманітності порушень психофізичного розвитку зростаючої особистості. Для того, щоб оцінювати рівень різноманітності захворювань, попередження виникнення незворотніх дефектів кожен фахівець має володіти необхідними компонентами про медико-психологічні й соціально-педагогічні компенсаторні механізми, які спрямовані на відновлення повноцінного соціального функціонування людини.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою вивчення ОК є підготовка здобувачів освіти до практичної роботи з людьми з порушеннями психофізичного розвитку.

Завдання вивчення ОК – формування вмінь у здобувачів освіти планувати та здійснювати абілітаційні та реабілітаційні заходи з людьми з обмеженими можливостями;

- ознайомлення здобувачів освіти з основними проблемами людей з обмеженими фізичними можливостями;
- оволодіння майбутніми фахівцями методами внутрішнього потенціалу людини, управління власною поведінкою, особливостями адаптації в соціальному середовищі;
- формування вмінь планування та здійснення фахівцем надання соціально-психологічної допомоги дітям, молоді, людям літнього віку з функціональними обмеженнями;
- надання психологічної підтримки, допомоги, супроводу особам з обмеженими фізичними можливостями;
- оволодіння практичними навичками проведення консультативної роботи.

3. Soft skills.

Критичне мислення – здатність аналізувати та розуміти сучасні уявлення про принципи надання психологічної допомоги особам з обмеженими фізичними можливостями.

Емоційний інтелект – здатність застосовувати сучасні освітні, реабілітаційні, інформаційні технології у роботі з людьми з обмеженими фізичними можливостями.

Креативність – здатність проектувати індивідуальні маршрути розвитку, освіти, соціальної адаптації та інтеграції осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Командна робота – здатність працювати з командами з метою сприяння високоякісному комплексному супроводу особистості з обмеженими фізичними можливостями.

Комунікативні навички – уміння чітко та доступно доносити психологічні знання, будувати діалог, здатність прогнозування їхніх потреб у корекційно-педагогічних, спеціальних психологічних, медичних та соціальних послугах.

Організаційні навички – вміння організовувати діяльність, управління часом, гнучке реагування на зміни в соціальному середовищі, освітньому процесі.

Навички саморефлексії та самоосвіти – вміння оцінювати власну діяльність, бачити сильні та слабкі сторони, працювати над професійним самовдосконаленням.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістовних модулів і тем							
	Усього						
		Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю/Бали
Змістовний модуль 1. Сучасні підходи до розуміння поняття «абілітація»							
Тема 1. Поняття про абілітацію та реабілітацію.	14	1	2		1	10	10 О, Р
Тема 2. Принципи комплексної реабілітації (абілітації) дітей з обмеженнями життєдіяльності.	14	1	2		1	10	10 О, Р, ІНДЗ,
Тема 3. Соціально-психологічні технології в роботі з інвалідами.	14	1	2		1	10	10 О, Р, ДС
Тема 4. Робота психолога в системі корекційно-абілітаційної роботи з дітьми з обмеженнями життєдіяльності.	14	1	2		1	10	10 О, Р, ТР

Тема 5. Організаційно-правове забезпечення заходів з абілітації дітей в Україні.	14	1	2		1	10	10 О, Р, Т
Разом за модулем 1	70	5	10		5	50	50
Змістовний модуль 2. Основи паліативної психології							
Тема 6. Теоретичні проблеми паліативної психології .	14	1	2		1	10	10 О, Р, ІНДЗ
Тема 7. Теоретико-методологічні основи психології людини з обмеженими можливостями.	14	1	2		1	10	10 О, Р, ДБ
Тема 8. Соціально-психологічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями.	14	1	2		1	10	10 О, Р, ДС, РМГ
Тема 9. Соціально-психологічна робота з людьми літнього та старого віку.	19	1	2		1	15	10 О, Р, ТР
Тема 10. Соціокультурна реабілітація дітей та молоді з функціональними обмеженнями у сім'ї.	19	1	2		1	15	10 О, РМГ, ТР
Разом за модулем 2	80	5	10		5	60	50
Всього годин/ Балів	150	10	20		10	110	100

Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, О – опитування, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Інше: здобувачі освіти, які пропустили заняття, мають змогу відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти. Додатково здобувачі освіти можуть отримати у *неформальній освіті*: 1 бал за участь у науковому семінарі чи конференції; 2 бали за публікацію результатів дослідницької роботи у формі тез або статті. В *інформальній освіті* 1 бал за ознайомлення зі

специфікою роботи дослідно-експериментальних майданчиків кафедри.

Здобувачі освіти мають змогу друкуватися в щорічному факультетському збірнику статей і тез «Психогенеза особистості : норма і девіація».

5. Завдання для самостійного опрацювання

№ п/п	Тема	Кількість годин
	Змістовний модуль 1. Сучасні підходи до розуміння поняття «абілітація»	
1	Поняття про абілітацію та реабілітацію.	10
2	Основи психологічної реабілітації (абілітації) осіб з різними психофізичними порушеннями.	10
3	Особливості розвитку людини з різними психофізичними порушеннями.	10
4	Робота психолога в системі корекційно-абілітаційної роботи з дітьми з обмеженнями життєдіяльності.	10
5	Основи психологічної готовності вчителів до педагогічної діяльності з дітьми з психофізичними порушеннями.	10
Разом за модулем 1		50
	Змістовний модуль 2. Основи паліативної психології	
6	Теоретичні проблеми паліативної психології	10
7	Теоретико-методологічні основи психології людини з обмеженими можливостями.	10
8	Соціально-психологічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями.	10
9	Соціально-психологічна робота з людьми літнього та старого віку.	15
10	Соціокультурна реабілітація дітей та молоді з функціональними обмеженнями у сім'ї.	15
Разом за модулем 2		60
	Всього годин:	110

IV. Політика оцінювання

Уся політика оцінювання базується на врахуванні ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf та ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній

та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnih.pdf

Політика викладача щодо здобувача освіти:

Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати практичні заняття протягом семестру. При підготовці до практичних занять ґрунтовно опрацювати теоретичний матеріал, першоджерела, додаткову літератури з теми, яку обрав. Повинен скласти глосарій понять і термінів з даного курсу, підібрати психодіагностичні методики для проведення дослідження.

Політика щодо академічної доброчесності:

Здобувач освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності:

- Самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

- Дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога: (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);

- Кодексу академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: усі заняття здобувачі освіти відвідують згідно розкладу навчального процесу, однак, якщо здобувач освіти має право на вільне відвідування, то може відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (конспекти, реферати, презентації).

В умовах воєнного часу перескладання відбувається згідно з розпорядженнями ректорату й деканату про змішано-дистанційну форму освіти.

V. Підсумковий контроль

З ОК «Психологія абілітації та паліативна психологія» передбачено залік. Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з двох модулів: складається з балів, які отримує здобувач освіти за навчальну діяльність (формальна, неформальна, інформальна освіта) – підготовку та виступи на практичних заняттях, підготовку статті та виступи на конференціях, семінарах, участь у вебінарах, засіданнях «круглих столів» (100 балів).

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування. Здобувач освіти повинен отримати бали під час практичних занять, самостійної роботи, виконання індивідуальних завдань (100 балів).

Підсумковий контроль – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (100 балів) контролю.

Порядок проведення заліку. На залік виносяться питання, які потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання, завдання заліку

1. Психологічна, педагогічна та соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушеннями розвитку.
2. Основні принципи абілітації.
3. Складові й етапи процесу соціальної реабілітації.
4. Індивідуальний план абілітації дитини з порушенням розвитку.
5. Здійснення процесу абілітації дітей з порушенням розвитку у реабілітаційних установах та навчальних закладах.
6. Умови успішності соціальної реабілітації.
7. Завдання системи раннього втручання. Фахівці команди раннього втручання.
8. Функції корекційного психолога у команді раннього втручання.
9. Методи ранньої діагностики розвитку дитини.
10. Програми раннього розвитку. Встановлення контакту з дитиною раннього віку.
11. Діти з особливими комунікативними потребами. Альтернативна комунікація.
12. Сутність реабілітації дитини засобами освіти.
13. Поняття «освіта» у корекційній психології. Заклади й установи, що надають освітні послуги дітям з порушенням розвитку.
14. Правила, яких необхідно дотримуватися при організації занять з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.
15. Методи навчання дітей з порушенням розвитку.
16. Вимоги до корекційно-розвивального середовища.
17. Вимоги до мовленнєвого режиму.
18. Основні правила створення позитивного емоційного фону реабілітаційних заходів.
19. Реабілітаційний ефект праці.
20. Соціально-психологічні проблеми сімей, які виховують дітей з інвалідністю.
21. Реабілітаційна культура та реабілітаційна активність батьків.
22. Просвітницько-педагогічна робота серед батьків.
23. Форми групової та індивідуальної роботи з батьками.
24. Охарактеризувати схему успішної абілітації і реабілітації в залежності від глибини мовленнєвого порушення.

25. Успішна абілітація та реабілітація дитини з мовленнєвими порушеннями.
26. Розкрити завдання раннього втручання.
27. Дати характеристику функцій корекційного психолога в команді раннього втручання.
28. Розкрити сутність та результативність методів ранньої діагностики розвитку дитини.
29. Прийоми встановлення контакту з дитиною раннього віку.
30. Охарактеризувати види альтернативної комунікації.
31. Розкрити особливості реабілітації дитини засобами освіти.
32. Особливості ефективного корекційно-розвиткового середовища.
33. Охарактеризувати риси позитивного емоційного фону реабілітації дитини.
34. Максимальна та нормальна тривалість життя людини з обмеженими можливостями.
35. Вплив стану здоров'я, хвороб та харчування на психофізіологічний розвиток людини з обмеженими можливостями.
36. Соціально-психологічні чинники депресії людини з обмеженими фізичними можливостями.
37. Специфічні зміни емоційної сфери осіб з вадами розвитку.
38. Фактори виникнення позитивних/негативних емоцій у період захворювання.
39. Типи емоційного пристосування людини до обмеження життєдіяльності.
40. Мотиваційні зміни людини з обмеженими фізичними можливостями.
41. Фактори розвитку мотиваційної сфери осіб з вадами розвитку.
42. Мотиваційні дефекти в осіб з вадами розвитку.
43. Особливості самооцінки людини з вадами розвитку.
44. Особистісні взаємини осіб з вадами розвитку.
45. Внутрішні конфлікти осіб з вадами розвитку.
46. Зміна соціального статусу людини в період захворювання.
47. Значення сім'ї для людини з вадами розвитку.
48. Сімейні стосунки людини з вадами розвитку.
49. Проблеми спілкування людини з обмеженими можливостями.
50. Психологічна та соціальна підтримка людей з обмеженими можливостями.
51. Загальна характеристика соціальної ситуації розвитку особистості з обмеженнями життєдіяльності.
52. Причини звуження міжособистісних контактів у період захворювання.
53. Проблема самотності людини з обмеженими можливостями.
54. Причини виникнення суїцидів у людей з обмеженими можливостями.
55. Роль сімейних контактів в житті людини з обмеженими можливостями.
56. Механізми адаптації й компенсації особистості в період захворювання.
57. Способи психологічного захисту хворої людини.
58. Проблеми догляду за хворою людиною в сім'ї.

59. Психологічна та медико-соціальна допомога людям з обмеженими можливостями.

60. Психологічна допомога людям з обмеженими можливостями в лікарнях, хоспісах, будинках пристарілих та вдома.

VII. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перекладання)

VIII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Бочелюк В. Й., Турубарова А. В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
2. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / за ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 3-тє вид. Київ : Каравела, 2012. 344 с.
3. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності. Нвч.-метод. посіб. Київ : ГЕРБ, 2007. 288 с.
4. Дзюба Т. М., Коваленко О. Г. Психологія дорослості з основами геронтопсихології : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2013. 264 с.
5. Козявкін В. І. Дитячі церебральні паралічі. Медико-психологічні проблеми. Львів : Українські технології, 2005. 234 с.
6. Кордунова Н. О. Геронтопсихологія: матеріали для проведення психодіагностичного дослідження з людьми похилого віку. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 140 с.
7. Кордунова Н. О. Психологія абілітації та паліативна психологія : методичні рекомендації до практичних та лабораторних занять. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 59 с.
8. Кордунова Н. О. Психологія абілітації та паліативна психологія: методичні рекомендації до самостійної роботи. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 47с.
9. Кордунова Н. О. Психологія абілітації та паліативна психологія: методичні рекомендації до індивідуальних завдань. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 44с.
10. Кордунова Н. О., Савчук І. О. Психолого-педагогічний практикум. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 78 с.

11. Kordunova, Nataliia, Pastryk, Tetiana; Kireieva, Zoia; Lyla, Mahdalyna. Perceived Expressed Emotion in the Illness Narratives of Individuals with Chronic Gastrointestinal Disorders. *East European Journal of Psycholinguistics*. (2021). Lutsk: Lesya Ukrainka Volyn National University. Vol. 8, No 2. 284 p. P. 189-200. (Scopus. Електронна адреса - <https://eejpl.vnu.edu.ua/index.php/eejpl/article/view/536>).
12. Кордунова Н. Особливості прояву посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у дітей різновікових груп. *Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології*: матеріали X Міжнар. Наук.-практ. Інтернет-конф. (15-19 травня 2023 р. / за заг. ред. Я.О. Гошовського, О.В. Журавльової, Т.І. Дучимінської, А. В. Кульчицької, А.Б. Мудрик, Т.В. Федотової. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2023. С. 39-40.
13. Кордунова Н., Грицюк І. Психологічні особливості розвитку вольової сфери осіб з інвалідністю/порушеннями здоров'я. *Психологічні студії*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. № 3. С. 62-67.
14. Крайнюк В. М. Психологія стресостійкості особистості : [монографія]. Київ : Ніка – Центр, 2007. 432 с.
15. Кутішенко В. П., Ставицька С. О. Психологія розвитку та вікова психологія : Практикум : навч. посіб. Київ : Каравела, 2009. 448 с.
16. Нижник Л., Сагірова О. Допомога дітям з особливими потребами. Київ : Освіта, 2004. 120 с.
17. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор, 2011. С. 404–444.
18. Паліативна та хоспісна допомога хворим на туберкульоз : навч. посіб. / Ю. І. Фещенко, В. М. Князевич та ін. Київ : ВСВ «Медицина», 2017. 28 с.
19. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. Київ : «Академвидав», 2006. 424 с.
20. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ : Академвидав, 2011. С. 328–370.
21. Тарасюк В. С., Кучанська Г. Б. Паліативно-хоспісна допомога : навч. посіб. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 328 с.
22. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.
23. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини. Ніжин : Ред.-вид. відділ НДПУ, 2001. 194 с.

Додаткова:

1. Алпатова О.В. Вікова психологія : конспект лекцій. Київ. 2007. 147 с.
2. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2018. 111 с.
3. Горецька О. Геронтопсихологія : навч. посібник для студентів спеціальності 053 психологія. Харків : Видавництво Іванченка І.С. 2017. 210 с.

4. Дзюба Т. М., Коваленко О. Г. Психологія дорослості з основами геронтопсихології. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. проф. В. Ф. Моргуна. Полтава, 2013. 172 с.
5. Кордунова Н. Психологічні аспекти сімейного виховання дітей з ДЦП. *Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості*: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (Луцьк, 28-29 березня 2024 р.) ВНУ імені Лесі Українки; кафедра практичної психології та психодіагностики; за заг. ред. М. І. Магдисюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. С. 80-84.
6. Кордунова Н., Попова О. Прояв тривожності у дітей із затримкою психічного розвитку. *Психогенеза особистості: норма і девіація* : зб. наук. статей і тез. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2024. С. 135-138.
7. Кордунова Н. Психологічні особливості впливу стресу на виникнення психосоматичних розладів у старшому шкільному віці. *Актуальні проблеми практичної психології у Волинському регіоні*: матеріали XX науково-практичного семінару (Луцьк, 30-31 жовтня 2025 р.) / ВНУ імені Лесі Українки; кафедра практичної психології та психодіагностики; за заг. ред. Л. І. Магдисюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2025. С. 124-126.
8. Кордунова Н. Депресивні стани у підлітків як маркер порушення емоційної регуляції. *Актуальні проблеми практичної психології у Волинському регіоні*: матеріали XX науково-практичного семінару (Луцьк, 30-31 жовтня 2025 р.) / ВНУ імені Лесі Українки; кафедра практичної психології та психодіагностики; за заг. ред. Л. І. Магдисюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2025. С. 108-110
9. Психологічний довідник учителя : в 4-х кн. Упоряд. В. Андрієвська; за заг. ред. С. Максименка. Київ : Главник, 2005. 112 с. Кн. 2.
10. Терлецька Л. Шкільна психодіагностика. Київ : Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. 120 с.
11. Ушакова І.М. Геронтопсихологія : підручник. Харків: НУЦЗУ, 2014. 236 с.
12. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник. Харків : Прапор, 2004. 640 с.

Інформаційні ресурси

1. Науковий вісник НАВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: (<http://www.naiu.kiev.ua/tlc/pages/biblio/visnik>).
2. Психологічний практикум [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: (<http://www.psyworld.info/ocenka-sposobov-reagirovaniya-v-konflikte-tomasa#more-570>).
3. www.elib.org.ua – цифрова бібліотека України
4. www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури
5. www.ncscho.org.ua – електронна енциклопедія психології
6. www.osvita.org.ua – освітній сайт
7. <http://chitalka.info> – студентська електронна бібліотека
8. <http://uk.wikipedia.org> – Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська)

9. www.lib.com.ua - електронна бібліотека
10. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. Вернадського